

KASVATUS.

Nr. 4

3 aastakäik.

VEEBRUAR

1921.



A. Albe.

1920 a.

KASVATUSTEADUSLINE AJAKIRI.

EESTI ÕPETAJATE LIIDU HÄALEKANDJA.

SISU:

1. J. Annusson: Sõpradele ja vastastele.
2. A. Parts: Defektiivsed lapsed ja kool.
3. Dr. A. Uffenheimeri ja Dr. O. Stählini järel J—n.: Miks ei jõua lapsed koolis edasi.
4. M.: Põllutöökoolide alluvuse küsimus.
5. Ed. Pertmann: Mida lapsed loevad.
6. ORGANISATSIOONIDE TEATED: Läänemaa Õpetajate Liidu kongress (aastakoosolek). — Tallinna õpetajate selts. — Rõuge õpetajad. — Pärnumaa Õpetajate Liidu asemikkude kogu koosolek.
7. NOORSOO LIIKUMINE: Üleskutse. — Eesti Koolinoorsoo Keskliidu „Noorte Püha“.
8. TOIMETUSELE TULNUD KIRI: Rahvalgustajate vastastikuse valgustamise puhul.

Toim. address: Pikk tänav nr. 54, telefoni nr. 14-63.

„Kasvatuse“ tellijaile.

Halbade trükiolude tagajärjel ei saadud läinud aastal „Kasvatust“ lubatud 2 poogna suuruses tähtajaks valmis, mispärast toimetus oli sunnitud üksikuid numbrid vähemas suuruses välja laskma. Puuduvate poognate asemel otsustati anda suurem kasvatusteadusline töö:

Professor Joh. Kühnel, „Vaateõpetus“ (Kodulugu) I.

Selle trükkimine on küll pikemale veninud, kui toimetus ette arvas, kuid loodetavasti saab töö juba enne lihavõtte pühi valmis, mille järele raamat 1920 a. tellijaile kätte saadetakse.

1921 a. kaasannetest ilmub aprilli kuul

Vaateõpetus (Kodulugu) II. tegelik osa,

mis neile tellijaile kätte saadetakse, kes aja- kirja ühes kaasannetega vähemalt weerand- aasta peale on tellinud.

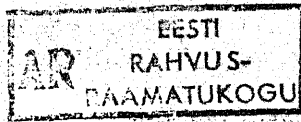
„Kasvatuse“ talitus.

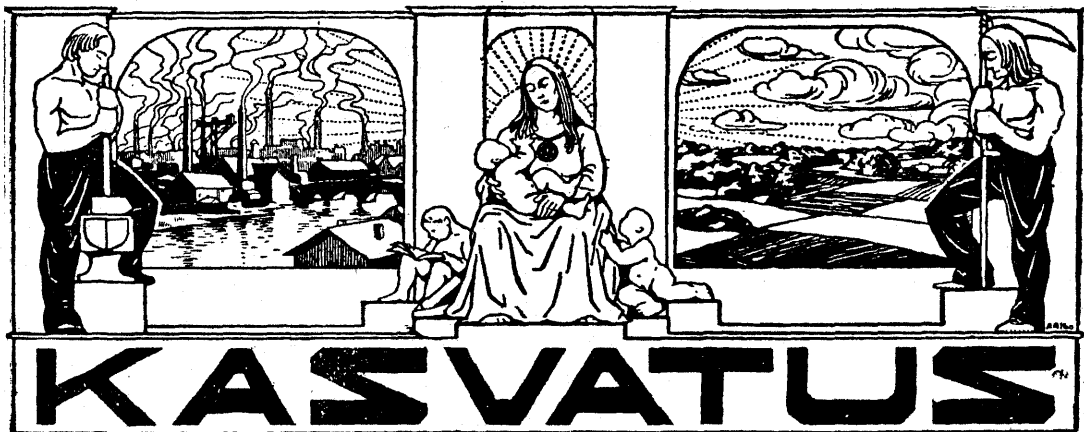
Jõudis müügile:

Dotsent H. REICHENBACH

Zoologia praktikum keskkoolidele.

Kirj.-Ühis. „Loodus“ Tartus, Rütli tän. 13.





Eesti Õpetajate Liidu häälekandja

Nr. 4.

Veebruar 1921.

3. aastakäik

Sõpradele ja vastastele.

J. Annusson.

Eesti Opetajate Liit on suutnud võrdlemisi lühikese aja jooksul enesesse koondada peaaegu terve Eesti õpetajaskonna. Tema korraldatud kongressidel ja õpetajate päevadel on püütud meie kooli loomise sihtjooni üles seada. Just kool ja meie rahva tulevik on olnud terve tegevuse juhtnööriks. Opetajat ennast on silmas peetud palju vähemal määral — võib ütelda — ainult nii palju, kui ta on üks osa tervest meie koolikorraldusest.

Neid juhtmõtteid on ka Liidu juhatus oma tegevuses silmas pidanud. Nii mõnelgi juhatusel astunud sammul on olnud meie koolipoliitika kohta mõjuvad tagajärjed. Seda on tehtud avalikult, nagu kõike seltskondlikku tööd, sellest on antud aru Liidu asemikkude kogu ning mitmesugustel õpetajate koosolekutel, ja alati on juhatusel tegevus heaks kii detud.

Möödaläinud aasta lõpu poole hakkas parempoolses ajakirjanduses ilmuma Liidu juhatusel ning tema üksikute liigetel vastu sihitud kirjutusi. Süüdistatakse juhatust õpetajaskonna huvide vastu töötamises, kildkondliku ning isikliku poliitika ajamises, salaurgitsemises, poliitika kooli viimises, õpilaste üleskihutamises, õpetajate peale suurte maksukohus-

tuste panemises, millest saadud sissetulekud peaaasjalikult juhatusel liigetele palga maksmiseks minevat, isegi majanduslikes kuritarvitustes! Liidu häälekandjale «Kasvatusle» heidetakse ette, nagu oleks toimetuse temast korraldanud sõjakäiku ning sõimu parempoolsete õpetajate vastu, nagu oleks seal parempoolsete õpetajate kirjutused avaldamata jäetud; ühe sõnaga — ka «Kasvatusle» olla tehtud kildkonna leheke.

Liidu tegelased on neile väidetele koosolekutel kui ka ajakirjanduses vastu vaieldud ja süüdistused tagasi lükanud. Et süüdistustel tõsine alus puudub, seda näitavad ka käesoleva aasta algul toimunud juhatusel valimised, kus Liidu asemikkude kogu just neile tegelastele kõige suuremat usaldust avaldas, kelle peale eelpool tähendatud süüdistuskirjades kõige rohkem pori pillutakse. Seda õpetajaskonna usaldust on Liidu juhatus alati tõsiselt hinnanud ja on tema vastu toimepandud kihutuse puhul täiesti rahuliseks jäänud. Nii mujal kui ka meil Eestis on see sagedaks nähtuseks, et poliitilistel või isiklikudel põhjustel katsutakse suuremaid organisatsioone lõhkuda, et siis pärast üldises segaduses ennast maksuma panna või läbi viia siht, mis muidu vastuvõetamatud.

Raske oleks kõiki neid kirjutusi üksikasjaliselt läbi arutada. Suuremalt osalt on nad kõik anonüüm teosed, mille autoritel nähtavasti julgust ei ole oma sõnade eest avaliku arvamise ees vastu-tada. Kõigist neist kuulub aga ühine hädakisa: Eesti õpetajaskond on pahempoolne, tema saadab meie kooli hukka, ei õpeta koolis usuõpetust, töötab sundusliku alghariduse ja ühtluskooli kasuks, nõuab kooli ning õpetaja olude paranemist. Ja Liidu juhatus, see hirmus olevus, veab õpetajaskonda oheliku otsas oma järele!

Liidu juhatus tunnistab ennast kooli korraldamistöös hea meelega pahempoolseks ja ei salga, et tal on sel alal revolutsioonilised kalduvused. Vana kool peab nii väliselt kui ka sisemiselt hävinema ja tema asemele tekkima meie noorsoo tarvidustele vastav uus kool. See ümberehitamine on õpetajaskonna otsekohene ülesanne. Siin ei tohi nägu teha, nagu oleks meie kooliga asi juba korras — tööd on palju, ja on igal ühel tööd. Opetajaskond ei taha ega tohi lubada, et kool satuks edutakistavate voolude teenistusesse.

Kuid ei ole võetud võimalust mõtteid avaldada ja seisukohta kaitsja. Liidu häälekandjas «Kasvatuses» on selleks kõigil võimalus olnud. On isegi nii mõnigi kord palutud tervet õpetajaskonda kaasa töötama. Just paremalt poolt ei ole aga kaastööd tulnud. «Kasvatuse» toimetuse omalt poolt seletab kategooriliselt, et tervel ajakirja

ilmumise kestel ei ole ühtegi kaastööd selle parempoolse sihi pärast avaldamata jäetud.

Liidu juhatusel ega ajakirja toimetusel pole midagi asjaliku arvustuse vastu. Kui aga arvustuse asemel hakatakse tooma põhjendamatuid süüdistusi, siis ollakse sunnitud asuma kaitseseisukohale. Mitmed Liidu tegelased on aastate jooksul katsunud jõudu mööda tööd teha, on alati valmis olnud kuuulda võtma head nõu ja tarvitama töövalmis käsa. Ei ole odatud kellegilt iseäralist tänu — töötegemine on ju igatühe otsekohene kohus, kuid vaevalt on nad selle eest ära teeninud need inetud kahtlustused ja süüdistused, millega neid nüüd paremalt poolt õnnestatakse.

Ka nüüd ei ole Liidu juhatusel põhjust rahu ning tasakaalu kaotada. Töö läheb endiselt edasi. Juhatus tahab aga, et õpetajaskond ise ses küsimuses seisukoha võtaks. On ta, nagu mõnelt poolt tõendatakse, oma enamuses parempoolne ja leiab ta, et tuleb töötada teises sihis, kui senni — valitagu siis sellekohane juhatus ja antagu temale uued juhtnöörid!

Selles mõttes ei tee praegune juhatus õpetajaskonnale takistust. Oma volitusi maha pannes kutsub ta 31. märtsiks Liidu asemikkude kogu uue juhatuse moodustamiseks kokku. Opetajaskonna käes on kord ütelda, mida ta mõtleb tulevikus teha!

Defektiivsed lapsed ja kool.

A. Parts.

Koguni puudulik ja ekslik on defektiivsusest arusaamine harilikult ka neil, kes kasvatusteadliste küsimustega tege-mist teevad. Kõige sagedamini mõeldakse defektiivse lapse all kas idioti, epileptikut või lootusetut degeneraati, kelle eest hoolitsemine sedavõrd asjatu vaev oleks, et soovitamam oleks jõudu sinna kulutada, kust rohkem ja paremat loota võib. Aga kui needsamad inimesed igapäevases elus alatasa ettetulevaid tasakaalutuid, eluroopast väljekoosnuid ja seltskonnast väljaheidetuid subjekte näevad kannatavat, siis tunnevad nad küll,

et viimastele ülekohut on tehtud. Kes aga veel sügavamale asja põhja näeb, see leiab õigusega, et süü selles asjas peaaesjalikult kasvatajate ja kooli peale langeb, kes neid korralikkudeks ja tulusateks seltskonna liigeteks ei mõistnud ega püüdnud kasvatada. Oma suurt ülesannet hulga vastu täites jäi kool ülekohtuseks ja võlgnikuks üksikute vastu, kes teatud füüsiliste ja hingeliste iseäralduste, haiguste ehk puuduste tõttu teistega, suure hulgaga, käsikäes minna ei jaksanud. Kui me aga õiglaselt selle küsimuse peale vastust otsime, kas

võib defektiivseid lapsi väljasurejateks, degeneraatideks, lugeda, nagu seltskond neid kergemeelselt armastab nimetada, siis peame kindlasti sarnaste nimetuste ja mõtete vastu protesteerima. Nende ühekülgne, aga veel sagedamini ettetulev igakülgne anderikkus võib suurepäralisi tagajärgi ilmutada, tarvis ainult õigel ajal nende vaimu õigele teele juhtida. Nagu nende hinge vägistamise ja avamata jätmise korral nad ainult kandidaatideks nõdrameelsete majasse võivad saada, samuti võivad neist soodsatel tingimustel saada kõige andelisemad kunstnikud, seltskonna-tegelased ehk hingelisemad inimesed. Sest laps isenesest on tulevase inimese kandidaat.

Juba enne sõda kuuldus õpetajate ringkonnast kaebamist, et kaks kolmandikku koolilastest idiotismi märkisi avaldavat. See väide ei ole küll faktiliselt õige, ja arv on rängasti liialdatud, kuid ei või salata, et ka sel ajal koolilaste vaimline arenemine paiguti halba pilti pakkus. Mahajäänud ja nüridaid lapsi, keda selle poolest eriti tähele pannakse, leidis ka siis igas koolis. Läheme nüüd aastates edasi ja tuleme praeguse seisukorra juure, siis märkame tingimata halvenemist.

Mitmeaastane sõda on kõiki pahesid edendanud ja süvendanud. Ja sõja demoraliseeriva ja lõhkiva mõju all on olnud kõik seltskondlikud klässid, samuti vanad kui noored. Kannatanud on vanemad ja lapsed. Isad said sõjas füüsiliselt ja vaimliselt vigastada, emad kannatasid aastate viisi alatoitluse, mure, hirmu ja ülejõu töö all, kandsid ja kasvasid viletsuses löögi, keele isad teadmata kädunud. Küllalt juhtus ka, et lapsed kumbagi vanematest ei näinud ja võõras õhkkonnas üles kasvasid, kus enam ülekohut ja valet neile osaks sai, kui mõistlikku juhatus. Füüsiliselt ja hingeliselt enneaegu valmis «pigistanud» on neid elu hammasrattad. Seesugused lapsed pidid kooli tulies ka õpetajale uusi raskusi juure tooma. Nende laste kasvatus ja õpetus, kes neil erakordsetel aegadel linnas ehk mujal rahvarikkas punktis üles kasvanud, kõike näinud ja kuulnud, keda sõja-tont nii ehk teisiti muljunud, — on endisest palju raskemaks muununud. Kasvatajad on tähele pannud mõnesugusi karakterjooni, mis just otsekohe sõja mõjul lapsel võisid tekkida. Kõigis sõja piirkonda

kuuluvais maades konsteteeritakse selle halba mõju laste peale ja defektiivsete laste arvu suurenemist.

Kahjuks puudub meil tänini mitte ainult korralik ja nõuetekohane ülevaade laste füüsilisest ja hingelisest seisukorrast, vaid ka igasugune avalik ja tõsine ülevaade. Veel ei jaga meil kasvatus kõrget imissioni ühes õpetajaga arst, — ettevalmistatud kooliarst.

Meie peame leppima andmetega, mis põhjenevad ainult õpetaja äranägemise peal. Töö juures saadud kogemuste kaudu ehk tähelepanekute järele, mida meie huvitusest oma väikeste sõprade vastu teeme, teame, et terves kollektiivis mitmesugusi olevusi leidub. Enam-vähem meid rahuldavate laste keskel tõmbavad tähelepanu oma peale vaimlises arenemises teistest mahajääjad, defektiivse loomuga ja iseäranis nõnda nimetatud antisotsiaalsed lapsed.

Teame ka, et enne ja praegu koolilaste seas närvihaigeid ehk närvilikke (enamasti väga andelised ja sümptiitid lapsed) küllalt leidub. Need on vaesed kannatajad pärvuse seaduse kõikumatuses. Teame veel teisi mitmesuguste varjunditega lapsi, kelle liigitamine selle artikli ülesandes ei kuulu.

Mispärast ei sünni seesugused lapsed koolis normaalsete lastega ühes töötama, mispärast nõuame me neile isesugust kasvatust ja kooli? Sarnaste laste avaldustes on ikka midagi iseäralikku, normaalsete laste omast lahkuminevat. Nad paistavad kõigile silma, kas püsimatuse, äärmise aktiivsuse või jälle laiskuse, äärmise passiivsuse poolest. Neil on nõrgendatud töövõime. Nad ei saa millegagi hakkama. Ühed sellepärast, et nad ei taha tööd teha ega üldiste nõuete alla paenduda, teised sellepärast, et nad ei suuda endid tööle sundida, kuna kolmandad arusaamise, mõistuse puuduse all kannatavad.

Kokkuvõetult öeldes — nad ei sobi ühel ehk teisel põhjusel kooli korruga, ja kool omalt poolt ei saa enamuse huvide tõttu iseäralise tähelepanekuga neid jälgida. Nad erinevad üldisest kogust. Pikapeale saavad mõned neist õpetajale suureks raskuseks, «ristiks kaela», aga ka takistuseks tervele koolikollektiivile loomulikus töös ja ühissettevõttes. Välja tõugata neid kooliis oleks kuritöö nende ja ka üldise tuleviku vastu. Seda ei luba meie südametunnistus. Meie

tahaksime, et ka neist inimesed saaksid, kes oma annete järele ühiskonnale kasu saavad. Teistes maades on sarnaste laste kasvatusel küsimus ammugi lahendatud. Seal hoolitseb riik defektiivsete laste kasvatusel eest mitmel viisil. Lasteaedade kaudu katsutakse seal juba varakult defektiivsuse järgile saada ja seesugusi lapsi arstlik-kasvatustesse asutustesse paigutada. Seal on avatud iseäralised koolid-sanaatoriumid ja abikoolid. Niisamuti leidub seal ülikoolide ja instituutide juures defektiivsete laste uurimiseks ja ravitsemiseks iseäralised õpitööd ja kliinikud — eriteadlaste juhatusel. Meil puudus see kõik siiaamaani arusaadavail põhjustel. Kuid nüüdsest peale peab ka selles asjas paranemist lootma. Nagu tähendasin, puuduvad meil veel seniajani eelharidusega ja vilunud kooliarstid. Kuigi paljudel kohtadel koolivalitsused neid on ametisse kutsunud, ei või tehitud tööd veel kuigi suureks pidada. See on alles esimene samm kooli ruumides

se. Aga kooliarsti tööpiirkond on, teadagi, väga suur tükk tööst. Ja kui paljudes kohtades puuduvad kooliarstid veel täiesti!

Tahame edaspidi oma koolilaste vaimu ja ihu tervishoiu vääriliselt tõsta, siis peame nõudma ja korraldama, et meil kooliarstide ettevalmistuse ja ametisse seadmise peale hakatakse tõsiselt rõhku panema. Teisest küljest ei või tähele panemata jätta, et kõik õpetajaid valmistavad õpiasutused oma õpikavasi nende distsipliinide sissevõttega täiendaksid, mis kõne all olevaid nähtusi käsitlevad, s. t. tutvustaksid ka ebanormaalseste laste kasvatamisega, näit. psühhopatoloogiaga, arstlise pädaoogi-kaga j. n. e.

Ja kui palju on meie kool siis edasi jõudnud, kui juba defektiivsete laste eest tarbe- ja ajanõuete kohaselt võime hoolitseda. Kui me neid, näituseks, iseäralistes õpi- ja parandusasutustes võime kasvatada ja õpetada.

Miks ei jõua lapsed koolis edasi?

Dr. A. Uffenheimeri ja Dr. O. Stählini järele J—n.

Kõne all oleva küsimuse peale on raske kõigiti rahuldavat vastust anda, kuna asi nii arstlisest kui ka pedagoogilisest seisukohast veel mitmest küljest selgitamata on. Püüan küsimust ainult arsti seisukohast väljamineks käsitada, kuna minu kaaskõneleja ülesandeks pedagoogilise külje arutamine jääb. Kuid ka omas eriosas püüdu mul nii mõnelgi juhtumisel isiklik kogemus — ei mõtle ju ei vanemad ega õpetajad tihti arstilt nõu küsida, kui see ka vahest õige tarvilik oleks. Tähendatud asjaolu palun lahkesti arvesse võtta.

Käesolevat küsimust võiks kahel viisil mõista — esiteks tahetakse teada saada, miks lapsed koolis üldse vähe edasi jõuavad, teiseks küsitakse ka, miks need lapsed, kes alati head õpilased olid, korraga omas töös lonkama hakkavad.

Üleüldise vastusena küsimuse peale tema mõlemas osas võiksime ütelda: suurem osa lapsi ei saa sellepärast edasi, et nad täielikult normaalsed ei ole.

Mis tähendab aga «normaalne»?

Stadelmann katsub mõistet «normaalne laps» järgmiselt määrata: «Ta ei esine meile vahetpidamata mõistuse ning kõlbluse poolest eeskujuna; ükski neist ei ole teise sarnane, ei ole ka ükski alatasa oma enese sarnane, muutumatu. Peale kliimaliste ja päevaning aastaegade muudatuste mõjuvad siin vahetpidamata suurenevad kehalisel ning vaimlisel kogemusel, mis olenevad ümbrusest ja kasvatusel ning toitluse mõjudest. See on põhjuseks, et normaalne laps ei või kunagi täiesti oma enese sarnane olla.

Normaalse lapse kalduvused on väga muutlikud. Siin leiame kõik vahelüüdi silmapaistvust tarkusest kuni äärmise rumaluseni. Muidu vaimliselt piiratud lapsel võib olla mingisugune ühekülgsest arenenud anne: samuti võib aga ka hästi arenenud lapsel puududa arusaamine ühest või teisest õpiainest; meie leiame üksteise kõrval kergesti kasvatatavaid «eeskujulisi» ja tülikaid «tagedaid» lapsi. Kõigi nende juures näeme alatasa võnkumisi väliste sündmuste vastuvõtlikkuses ning hindamises.

Ukskilapseioleteises arnanane; ei ole ka üksiklaps vahetpidamata ühesugune.

Kui ka selles pikas määramises laste vaimliste suhete laius rahuldavalt näidatud on, ei saa ometi siis veel selgusele selle üle, mis on normaalne laps; Seletus kaotab palju oma väärtusest, kuna siin tähtsamad väited ainult eitavalt väljendatud. Praeguse aja nõuetele võiks vastata ainult objektiivset alust sisaldav seletus, mille abil asi võimaluse järele mõtude ja arvude läbi väljendatav oleks. Peale selle ei ole Stadelmanni määramises lapse kehaline seisukord ja kehalise tervise ning vaimlise värskuse suhted mingit tähelepanu leidnud. Just selle küsimuse juures tuleb meil aga allpool mitmel puhul peatada.

Emminghaus, kelle lapsee hingeelu kõrvalekalduvustesse puutuvat tšöid võib põhipanevaks pidada, katsus laste üleüldist vaimlist seisukorda iseloomustada; see iseloomustus on aga sedavõrd laialine, et ta käesoleva teose raamidesse ei mahu. Ta ütleb aga, et määratu suure hulga laste uurimisel saadud kogemused veel kaugemale viivad, kui tema antud kirjeldus. «Meil on kavandlised kujutused esimeste nädalate vanuste laste kesktüübist, samuti esimeste kuude, poole aasta, $\frac{3}{4}$ -aasta, aasta vanustest ja selle järele kuni 13—14 aastani. Peale selle on meil ettekujutused poisi ja tüdruku vaimlisest tüübist üksikutel lapsee järkudel: neid üksikutes lausetes kirjeldada oleks võimata.»

Sellele vaidles juba Strümpell energiliselt vastu ja Weygand't rõhutab mõjukalt, et meie lapse hingeelu tundmaõppimiseks alles eeltöid teeme.

Inimese kehalise seisukorra kohta on meil iga vanaduse jaoks rahuldavad eeskirjad, kuna nad vaimliste alade jaoks täiesti puuduvad. Võib olla, saab aga selge pilguga lastearst eeskirjade puudumise peale vaatamata võimaluse öieti otsustada, sest ta omandab oma alaliste tähelepanekute abil intuiitiivse hingeteaduse, mis ilma üleliig peene mõistete lahutamisetä lapse hinge haiglasel seisukorrad ära määrab, kuigi see ilma kindla süsteemita peaks sündima.

Rõhutan veel, et ka kõige teravam tähelepani ja vaimuhaiguse piiril oleva seisukorra määramisel kõige

suuremate raskustega kokku pörkab.

Loobudes katsest «normaalsuse» mõistet kindlaks määrata, katsun siin kohal kujutada tähtsamaid laste anormaalse vaimlise seisukorra tüüpe ja kirjeldada neid tingivaid põhjusi.

Kõige pealt tuletan meele neid liigidaid suhteid, milles on üksteisega kehaline ning hingeline ilm. Üleüldiselt tuttav on lause, mille Turini füsioloog M o s s o oma ergograafi abil toime pandud katsete põhjal vaimlise ning kehalise väsimuse vahelduvast mõjust ülesse seadis. Neist uurimustest võib juba mitmeid põhipanevaid järeldusi teha, näit. kehalise ning vaimlise teguvõimsuse kohta pärast puhkepäevi (pühi), selle vea kohta, mis tehakse, korraldades võimlemise tunde pärast pikema aja jooksul väldanud vaimliku pingutusega ühenduses olevaid õpitunde jne.

Esimesel joonel pöörame oma tähelepanu koolilaste kehalise haigluse tundemärkide peale, millega on ühenduses nende vaimlise tegevuse langemine. Siin tuletan ma meele neid ilmeid, mida võib märgata varsti pärast lapse kooli astumist või pärast üleminekut teise kooli, milles on uued õpi- viisid.

Lapsed kaotavad oma värsket jume; söögiisu väheneb ning seedimine läheb raskeks, kehas kaob rasva tagavara ja lihaksed lähevad lödvaks. Terve vaimline koguilm muutub teiseks, unni kaob ära — ühe sõnaga võime siin väga soovimatuid muudatusi näha. Kuidas aga inimese keha mõne aja jooksul võõra kelmaga ära harjub, samuti koondub ka lapse organism uute olude kohaselt ja kirjeldatud nähtused kaovad mõne aja pärast. Sarnastel juhtumustel hakkab ka lapse vaimline arenemine isenesest loomulikult edasi minema, ilma et tarvis oleks väljaspoolt aidata.

Ühe osa õpilaste juures jäävad aga need tundemärgid alale ning seisukord võib isegi veel pahemaks minna; sagedasti jääb kasv kinni ja peaaegu, mis nõrgestatud kehas asub, ei suuda temale pakutud tööst tarvilisel määral jagu saada. Tähelepanu kaob ja lapsed ei jõua õpetuses edasi. Nii vastumeelt kui see õpetajale ka ei oleks, ei tohiks ta ometi sarnaste õpilaste tähelepanematust kui mingit pahet vaadelda: hoopis vas-

tuoksa — see on looduse omaabi, mis kaitseb lapse vaimu üleliigse koormamise eest. Säärased lapsed tulevad erilise hoole alla võtta. Sagedasti võib nädalate ning kuude pikkuse kooliskäimisest vabastamise abil nende organismi niivõrd paraneda, et nad täiesti terveks saavad.

Koolitöö pingutuste, isäranis aga kooli puudulikkude tervishoidliste üngimuste mõjul võib tekkida terve rida haigusi, milleks sagedasti juba eelkalduvused on; nende hulgast tuleb kõige pealt lühikest nägemist nimetada.

Hermann Cohni, Erismanni j. t. uurimused näitavad, kui kohutavalt on lühike nägemine keskkoolide õpilaste hulgas laiali lagunenud. Peale selle on veel terve rida teisi silmahaigusi, mis õppimisel suureks takistuseks on ja ühtlasi ka teiste haiguste tekkimist kergendavad. Ei asetata last sarnase haiguse puhul klassis õigele kohale või ei korraldata prillikandmist, siis võib ta õppimises maha jääda.

Samuti võib edasijõudmises takistustulla, kui mõni kõrva või ninahaigus, mille tagajärjeks on nõrk kuulmine, tähelepanemata jääb. Lapsed kaotavad õpetusest palju; nii mõnelgi juhtumisel hakatakse neid tähelepanematuks ning rumalateks pidama, kuna aga kõrva ning nina arstlik uurimine võiks varsti selgitust ja abi pakkuda.

On aga ka terve rida vaimlisi ebamaärasusi, mis last koolis edasijõudmast takistavad. Vaimliselt täitsa tervete ja päris vaimuhaigete — olgu siis vaimuhaigus kas totruse või vaimnõtruse kujuline — vahele seab Koch veel kolmanda grupi.

Need on isikud, kes põevad kergemaid vaimuhaigusi, mida psühhopaatiateks nimetatakse. Seda laste gruppi nimetab Koch, kuigi mitte väga õnnelikult, psühhopaatiliseks alavaärtuslikuks. Nagu aga Koch ise seletab, ei tule tähendatud nimetuse põhjal teatud inimest mitte tervelt alavaärtuslikuks pidada, vaid see tähendab ainult, et tema tervist ei saa täisväärtuslikeks tunnistada.

Uuemad kokkuvõtlikud teosed psühiatria alalt, nende hulgas esimeses jões Ziehen, ei sea sarnast erigruppi üles. Ziehen peab kõiki keskergukava

tegevuse kõrvalkaldutvusi vaimuhaigusteks selle sõna laialisemas mõttes. Kui on tegemist ainult kujutluste, tundmuste jne. ebaloomulikkusega, siis nimetab ta seda funktsionaalseks vaimuhaiguseks; selle vastandiks on orgaanilised ehk defekt-vaimuhaigused, mille tundemärgiks on kujutluste ning nende sisemise ühenduse puudumine.

Koolis on peaaegselt sünnipärraste (sündimisest pärit) defekt-vaimuhaigustega tegemist. Siia valda kuuluvate peaaegu arenemise takistuste tagajärjeks on meelenõtrus, mis tegelikult otstarbeks oma raskuse järele kolme järku jaotatakse:

1. totrus (idiotia),
2. vaimunõrkus (imbetsilliteet),
3. tasakaalutus (debilitteet).

Kaks esimest gruppi võime siin peaaegu puudutamata jätta. Totrad kui täiesti arenemisvõimetud kuuluvad sellekohastesse criasutustesse, vaimunõrgad võiksid paremal juhtumisel abikoolis kohta leida. Tasakaalutus, kellel ainult vähemaastmelised mõistuse puudused on, peaksid meid rohkem huvitama. Kuna nad oma puudulikkude võimiste poolest oma kaaslastega ei suuda sammu pidada, siis on nad õpetajale kui ka õpilastele raskeks koormaks. Nende — võrdlemisi väikeste — puuduste peale vaatamata võib neile teatud piirini ümargust haridust eluteele kaasa anda. Seda ei suuda aga harilik kool mitte, kuna ta ainult keskmist õpilast kesse võtab. Raske on aga vanematele, kes oma lapse peale kõige suuremaid lootusi panevad, seda selgeks teha. Sarnaseid lapsi ei peaks aga kõrgematesse (kesk-) koolidesse saatma, ja nad peaksid omale lihtsama elukutse valima.

Ometi tahaksin siin otsekohe tähendada, et tihti äärmiselt raske on last tema vaimlise väärtuse poolest õieti hinnata. Paljud tähtsad mehed olid halvad õpilased. Näit. peeti Liebigi väga andevaeseks ja Helmholtzile tegi tema harukordselt halb mälu gümnaasiumis rohkesti takistust, mispärast keelte ning ajaloo õppimine temale piinaks muutus. Peale selle on teada, et Helmholtzi kui ka kuulsa kunstniku Menzeli peachitu-

ses hüdrokefaalia (vesipea) tundemärke, võis leida.

Siin võivad õpetajad ja arstid, kui nende poolt last kõige hoolsamalt ning vastutulelikumalt tundma ei õpita, terve inimsoo vastu kõige suuremaid eksisame astuda, mida pärast ei saa heaks teha. Arvan, et säärestel juhtumustel ka kõige parem ettevalmistus ning kõige hoolsam psühofüüsiliste meetodide tarvitamine, nagu seda iseäranis Sommer soovitab, tagajärjekaste eksituste eest ei kaitse. Teatavasti võib nende meetodide abil võimalised ilmed arvuliselt ära määrata; ükski teine abinõu ei paku võimalise koondamatuse, ebamääralise väsimuse ning mõnegi muu tähelepanemisväärlise hingelise sündmuse määramiseks sündsamat võimalust.

Diagnostilised assotsiatsiooni uurimused, nagu neid Wehrlin muu seas ka idiootide juures tõlme pani, lähevad meid viimaste kaalumisprotsessi käigusse pilku heita; Ziehen uuris põhjalikult normaalse lapse ideede assotsiatsioone. Mida rohkem sel alal töötatakse, mida enam saadakse normaalsuse ning patoloogilikkuse piirkondadest andmeid, seda kergemaks muutub ka sarnaste tähtsate küsimuste lahendamine.

Kuidagi viisi ei tohi aga lapse võimalise seisukorra kohte tema mälu võime mõõduandev olla. Just meelenõttrade juures võib mõnikord imestamisväärlisist mälu üksikute arvude (aastarvude jne.) suhtes märgata; ka on teada juhtumusi, kus peastarvamine vaimunõrkade juures iseäranis arenenud on. Suuremalt jaolt on aga need omadused mehaneerimise iseloomuga, mis sellest selgub, et näit. kasvatamist sarnasel juhtumusel kiiremalt toimetatakse, kui kokku- ning mahaarvamist.

Haiglase tasakaalutuse ja normaalse piiratuse vahel on, nagu Ziehen iseäranis rõhutab, kõige mitmekesisemad üleminekud. Oige diagnoosi tegemisel on abiks asjaolu, et tasakaalutu juures mõistusline ning kõlbline defekt käskäes käivad ja et peaaegu alati nende juures ka kehalisi puudusi — pealuu iseäraldusi, suguorganide ebamäärasusi j. t. võib leida.

Sünnipäreste defekt-vaimuhaiguste kõrval tuleks veel tutvuneda sarnastega, mis pärastises elus on ma-

datud (dementsia). Nende hulgast tuleks kõige pealt nimetada paraiüütilist vaimunõtrust, mis harilikult vaimumisajal (puberteedi järgus) areneb. Opetajale puutub siin silma lapse õpetusest osavõtmatus. Mõistus ning iseloom muutuvad ikka rohkem, nõnda et hilisematel astmetel isegi võhik võib lapse juures vaimuhaiguse tundemärke leida. Haiguse algjärkudes aga peetakse last halvaks ning pahatahtlikult tähelepanematuks, mis eest ta sagedasti karistusosaliseks saab. Ka langetõbiste juures võib sellesarnast arenevast vaimunõtrust märgata; siin ei ole selle äratundmine suurema raskusega ühendatud. Paigutiste peaaegu haiguste tagajärjena, mis hilisemas nooruses juhtuvad, võib samuti vaimunõtrus tekkida. Selle juures ei nõrke võimalised võimed mitte väga tuntavalt, kuna peaaegu juba enam on arenenud ning tema üksikute osade vahel juba tööjaotus on maksima pandud. Ilmet iseloomustab peaaesjaliselt affektiivne ärritatavus. Kui põhihaigus teada on, siis ei sünnita diagnoosi tegemine raskust; arenevad aga peaaegu haigused mingisuguse lapseas põetud haiguse tagajärjel pikkamisi, siis võib ka väheste kogemustega arst oma arvamisest eksida.

Keskkooli kõrgemate klasside suhtes on suurema tähtsusega noorusnõtrus (hebefreenia), mis samuti enamalt jaolt vaimumisajal areneb; et selle puhul mõistuslised defektid väga silmapaistvad on, siis võiks haiguse mitetundmisest ainult tema algastmel jutt olla.

Lapseea puhtfunktsionaalsete vaimuhaiguste juures huvitavad meid esimeses järjekorras juhtumused, mis on ühenduses aistingute ning kujutluste ebaloomulikkude kõrvalkalduvustega. Et siin kõrvalkalduvused aga nõnda silmapaistvad on, et ka võhik seda võib ilma vaevata märgata, siis ei peata meie nende juures pikemalt.

Lühidalt tuleb nimetada sarneseid vaimuhaigusi, mille peatundemärgiks on üldvaimuelu ebamäärasused. Siin võib haigus kergesti märkamatuks jääda. Mul näib, et kooli suhtes kõige suurema tähtsusega on mania. Selle haiguse puhul valdavad ülearune elavus, kujutluste kiire käik ning kõrgendatud liik-

mise tung. Lapsed on sagedasti väljakannatamatult lobisevad ning segavad õpitööd oma vaheleraakimisega. Selle haiguse äratundmist takistab asjaolu, et tähendatud tundemärgid ka normaalsele lapsele omased on ja et ainult nende võrdlemisi kõrgem aste vaimlise ebaloomulikkuse iseäralduseks on. Väga kergesti peetakse siin vallatuseks, mis haigus on; et mitte eksida, tuleb täpipealselt uurida (kõige pealt peab katsuma märgata järsku iseloomu muutust ja loomuliku, iseäranis lapse eale omase väsimuse puudumist).

Koolis võidakse lastele ülekohut teha ka kergematel kurbmeelsuse (melankoolia) juhtumustel, mille tundemärgid maania omadega võrreldes just vastupidised on; siin peetakse tihti haiguse tundemärke laiskuseks ning lapse silmapaisivat hirmu kartuseks ärateenitud karistuse eest.

Meie küsimuses on suur tähtsus n. n. psühhopaatilistel aladel, mida Ziehen, kuigi küll pisut sunnitult, ka funktsionaalsete vaimuhaiguste hulka arvab. Ta mõistab nende all, vastandina täiesti arenenud vaimuhaigustele, hingelist haiglast olekut, millel on kergemad, kuigi väga mitmekesised tundemärgid ja mis ainult üksikutel juhtumustel võivad rasketeks, kuid möödaminevateks sümptomideks muutuda.

Kõigist vaimuhaigustest tulevad psühhopaatilised alad koolis kõige sagedamini ette. Siia kuuluvad närvinõrkusline (neurasteeniline), hüsteeriline, langetõbeline ja choreaatiline ala. Ei oleks käesoleval juhtumusel tähtis kõikide nende haiguste mitmekesisid ning vahelduvaid avaldusi üles lugema hakata. Olgu ainult tähendatud, et just hüsteeriliste juures nende mõistuslise võimise üle valevaade võib tekkida, kuna need lapsed oma tükeldatud hajameelsuse (mõtete laialioleku*) poolest silma paistavad ja nende erakordselt arenenud fantaasia neid kõige

põnevamatele mäluvõltsimistele meelitab. Närvinõrkade juures leieme, et nende tähelepanu palju kannatab kerge vaimlise väsimuse mõjul, mis raskematel juhtumustel ka mõtlemisese segadust toob.

Iseloomulikkude krampide puudumisel võidakse koolis ka langetõbe valetesti määrata; teatud mõistuseta oleku liigid ja unistav oma ette vahtimine peetakse tähelepanematuses. Et ka choreat (Veitstanz) lapse hingeeluliste iseäraliste muudatuste pärast koolis sagedasti vallatuseks peetakse, iseäranis siis, kui liigutused vähe arenenud on, seda võib üga lastearst tõnedada.

Kõigil neil juhtumustel on koolis arst tarvilik, kes haiguse õieti ära määraks ning tema ravitsemiseks tarvilised korraldused teeks.

Meie puudutasime vaimliste kõrvalkalduvuste tüüpe, mis lapsi takistavad koolitöös teistega sammu pidada; nende tekkimise põhjustest oleme senni aga vaikides mööda läinud.

Mõnel puhul tähendasime juba, et just valmimisajal teatud haigust märkama hakatakse. Selle lapse arenemisastme juures tahaksime silmapilgu peatada.

See aeg, mille vältusel täielik differentseerumine mehe ja naise vahel lõpule jõuab, millal sugunäärmed hakkavad töötama ja mille jooksul tekivad teisejärgulised sugutundemärgid, millal ühtlasi ka mõlema soo iseloomu kujunemisel sügavavulatusse vahed tekivad*), ühe sõnaga: sugulise valmimise aeg seab organismile kõige suuremad nõudmised ette. Suguorganide arenemise kõrval paistavad kõige enam silma kiirendatud kasvamise ilmed, esimeses järgus rinnakorvi laiemaks kasvamine, meesterahva juures kõrisõlme kasvamine jne.

Arusaadav, et need ilmed ei või terve keha tasakaalu peale mõju avaldamata jätta. Siin peab loodus oma mõjuvamad jõud isiku lõpuliku arenemise peale kulutama, ja need jõud on selle

*) Teine hajameelsuse liik on koondatud hajameelsus, nagu seda tüübilistele professoritele omaseks peetakse; sarnast hajameelsust leitakse vaimliselt tervete ning arenenud laste juures sagedasti.

*) Kool peaks katsuma arenemisjärgul silmapaistvat poiste kui ka tüdrukute imelikku ülespidamist ning nende tihti arusaamatuid samme ilma pedantilise valjuseta vastutuleliku andeksandmisega pehmendada ning õigele teele juhtida.

läbi seotud. See on põhjuseks, miks organism just valmimisajal kõige rohkem hoolitsemist tarvitab, kui ei taheta nõuda, et ta rohkem pakuks, kui ta pakkuda suudab. Kahjuks on valmimise järgus olevate laste hoolitsemise tarvidus sarnane asi, mida kool peaaegu sugugi arvesse ei võta. Kool nõuab vanematesse klassidesse sattunud lastelt ikka rohkem tööd ja ei mõtle selle peale, et see omast kohast õige nõudmine valmimisaja iseäraldused ära unustab. Erlen-

meyer ütleb: «Lapsed on valmimisajal keskkoolides ja on seal sarnase pedagoogika hooldamisel, mis oma teadmatususe poolest on tihti halekuulsaks saanud. Missugust kahju teevad lastele pedagoogiliselt täiesti alaväärtuslised, närvilised, närvinõrgad ja auahned õpetajad õpilaste ülejoõ tööle panemisega, selle üle võivad närvi- ning vaimuhaiguste arstid (tahaksin juure lisada: ja lastearstid) kõige kurvemaid teateid anda. (Järgneb).

Põllutöökoolide alluvuse küsimus.

M.

Vabariigi korraldamise algul tuli luua muu seas asutusi, ilma milleta meie harilikud oludes hea tahtmise juures läbi saame. Seda tahtmist näib meil olevat, sest praegu on riigiasutuste koostamine õige tõsiselt käsil. Isegi terved ministereeriumid likvideeritakse. Üksikutes ministereeriumides ühendatakse osakondi, korraldatakse neid ümber. Kahjuks tuleb selle juures üks imelik nähtus esile: kokkutõmbamine läheb edukalt ja põhjalikult peaaegu ainult seal, kus ennegi küllalt kokkuhoidlik olid, kuna mõneski asutuses või ametkonnas, kus õige laial jalal elati, kokkutõmbamisest midagi kuulda ei taha olla.

Asutuste kokkutõmbamisel ei saa mitte üksi sellega otstarbekohaseid tagajärgi kätte, et ühes ja samas ametkonnas paar osa- või jaoskonda ühendatakse: tuleb ühendada ka osakondi mitmest ametkonnast, ja ainult niisuguseid, millel ühesugused ülesanded, et kõrvutõttamist ära hoida. Meil on, näituseks, paar tervishoiu peavalitsust, paar telefoni keskkorraldust, mitu ehituskeskust n. n. ed. Omaette igasuguste kesk-asutuste loomisega on meil iseäranis hiilunud sõjaministereerium, mis otse meie venepärasuseni on jõudnud. Sõjaministereeriumil isegi pidi omaette tehnika kool olema, kuna samas linnas tehnikum igasuguse tehnilise hariduse eest hoolt kannab. Nüüd on siiski nende koolide ühendamise tõsisemalt kinni võetud.

Ühes küsimuses sammub sõjaministereeriumile venepärasuses valitsemise korraldamises järele põlluministereerium, kes ägedalt põllutöökoole oma kätte nõudis,

olugi et juba Ajutine Valitsus deklaareeris, et kõik koolid ühe ministereeriumi alla koondatakse. Sarnase deklaratsiooni tegi loomulikuks Vene valitsussüsteemis ilmsikstulnud pahe koolide korraldamise mitmes ametkonnas. Pahe oli tõesti nii suur, et nii Vene kui ka Eesti Ajutised valitsused koolide ümberkorraldamist otse nende koondamisega haridusministereeriumi alla algasid.

Meie koolid: üldhariduslised, tehnilised, mere-, kaubandus-, kommerts-, kunst-, kurtummade- j. n. e. koolid koondusid ka sinna. Olid seal esiotsa ka põllutöökoolid. Kuid hiljem tärkas põllumeestel tahtmine neid koole oma kätte saada, ja nad otse kisti ka sinna... Nüüd algas nende eraldi valitsemine, mis isegi nii kaugele läks, et siin eri kooli-seadusandlus alata tahtis. Ma ei räägi siin muidugi mitte põllutöökoolide eriseadusest, vaid niisugustest üldlaadilistest seadustest, nagu õpetajate paigaseadusest, mille eelnõu kallal põlluministereeriumis ka pead murti.

Vähemalt nüüd üldise kokkutõmbamise silmapilgul oleks tungivalt tarvis tervet kooliasja ühe kesk-asutuse kätte koondada.

Küsimus ongi päevakorraale tõusnud, nimelt haridusministereeriumi korralduse harutamisel Riigikogu hariduskomisjonis. Ja seal otsustatakse küsimus muidugi koondamise kasuks, sest teisiti asi olla ei võigi. Kõik «põllumeeste» harutused, et haridusministereerium neid koole korraldada ei saa või ei oska, sest «koolipapad», nagu «Kaja» haridusministereeriumi koolitegelasi nimetab, ei tundvat põllutööd, — kõik need arutused

on asjatunud, sest õpitööd ei tee ministeerium ei siis, kui ta nimeks «haridusministeerium», ega ka siis — kui «põllutööministeerium»; õpitööd teevad koolid ise, ka korraldavad nad endid ise.

Ministeeriumidesse on koondatud koolide üldine valitsemine; laialisi uusi kavatsusi ja seadusi harutavad nii hästi selles kui teises ministeeriumis ikka eri-asjatundjad teatud erialalt. Üldised korraldused, koolivõrk, kooli statistika, koolide majanduspoliitika jne. jne. — kõik see nõuab nende jaoks ühist keskvalitsust. Ja elu mingisugust lahtust siin ka ei salligi: kõrgem põllumajanduslik haridusasutus on ülikooli põllumajanduse teaduskonnana haridusministeeriumi all, põllutöökoolide valitsemine maakondades — maakonna haridusosakondade käes. Ainult ministeeriumides on asjad lahus.

Arutused, et haridusministeeriumil põllutöökoolide jaoks eriharidusega inimesi ei leidu, on puha venelaadilised. Riik on meil üks, kodanikud on ühed, ja töö on neil üks, kuulugu nad selle või teise ministeeriumi alla. Koolide ligemad ülevalpidajad kuuluvad õpetajaid, ja kui neid ei ole, siis ei anna neid ka kumbki ministeerium. Tõepoolest on aga elu näidanud, et linnades põllutöökoolidel omale õpejõude nendelt koolidelt laenata tuleb, mis haridusministeeriumi ametkonnas töötavad. Oleks põllutöökoolid ka selles ministeeriumis, oleks laenamisi vähem.

Võib olla on õpetajate palgaseaduse selgi selles süüdi, et agronoomid nii huvitatud on koolide põllutööministeeriumi alla kuuluvusest, sest mõnelgi on kasulikum töötada mitte asutuse koolides, sest siis läheb iga üle 24 ulatav tund eritasu ette, kuna ühe asutuse koolides eritasu ette ainult tunnid üle 30 lähevad. Uus palgaseadus tahab sarnast asjaolu kõrvaldada, võib olla kaob sellega ka see omalaadiline separatism.

Igatahes on aeg koole ühe valitsuse alla koondada. Haridusministeeriumis ei teeks see mitte ühegi inimese juurevõtmast tarvilikuks, sest lahedalt on võimalik ühele haridusnõuniku kohale (praegu on parajasti kaks haridusnõuniku kohta vaba) inimene kutsuda, kellel põllumajandusline haridus ei puudu, ja asja sisulise külje eest oleks ka täieikult muretsetud, kuna valitsemises vähemalt suurt võit oleks, sest koolide valitsemine ei oleks ametnikkudel mitte kõrvaltegevuseks, vaid otsekoheseks ülesandeks.

Eri poliitikat, nagu see Venemaal oli, meie ministeeriumid ajada ei tohi. Haridusministeerium ei häbeneks vast millaski põllutööministeeriumi ametnikkude asjatundlikkust tarbekorral tarvitamast, nagu ta ei häbene tarvitamast mere- ja kaubandusteadlaste ja eri-inseeeneride ning ametnikkude vilumust.

Lõpetan hüüdega: koomale asutsed! Veel koomale!

Mida lapsed loevad.

Õpetaja tähelepanekud: Ed. Pertmann.

Lugemisaine valikul on märgata poeglaste ja tütarlaste vahel tuntav vahe juba esimesel kooliaastal.

Noorematele tütarlastele üheks meeldivamaks raamatuks on «Postimehe» kirjastusel ilmuv «Lasteleht», vististi suurelt osalt just piltide tõttu. Poisid peavad temast võrdlemisi vähe lugu. Kuigi poisid seda vahest küsivad ja loevad, siis ei jää ta neile sugugi armsaks raamatuks. Ka kõige nooremad kooliskäivad poisid (tähelepanemise all olevas koolis 8-aastased) peavad «Isand Kükerpalli reisuloo» sõrnaseid ühemuinasjutu raamatuid paremaks.

Tütarlaste maitsearenemisel aastate ja klasside järele saab tähelepandavaks huvituse üleminek «Lastelehelt» ja üle-

üldse piltidega muinasjuttudele pike- maile juttudele. Juba teisel kooliaastal, kui lugemistehnika sedavõrd käes, et suudetakse pikemast jutust aru saada, läheb huvitus väga järskur Jeenuveeva eluloo peale. 12—13-ne aasta vanustele tütarlastele on Jeenuveeva lugu armsamaks lugemisaineks, mida tihti mitu korda läbi võetakse. Oeidakse ka mõnikord, ilma et sellekohast küsimust oleks olnud: «See on ilus jutt». Jeenuveeva kõrval huvitab täiesti lugedaoskajaid 10—13-aastased tütarlapsi ka vennaste Grimm'ide «Kodu ja laste muinasjutud». Teised raamatud leiavad sellealiste tütarlaste poolt märksa vähem tähelepanemist.

13-aastased ja vanemad tütarlapsed

ei pea enam laste raamatukogust palju lugu. Tuntakse huvitust rahvaraamatukogude vastu ja küsitakse raamatuid, mida täisealised loevad. Esimeses reas huvitab neid Habbertoni «Helene lapsukesed», Bornhöhe «Tasuja», «Onnetu Elviira», «Ilus Manuela», «Käkimäe kügu», «Mahtra sõda» ja teised kergesisulised ja põnevad jutud. Sagedasti kipub ka huvitus tekkima armastusromaanide vastu.

Poiste vaimuilmas on tähelepanemise väärt lugupidamise langemine muinasjuttude vastu, mis algab 10. eluaasta ümber. 8—10 aastased poisikesed ei küsi peaaegu kunagi, kas muinasjutu sündmused ka «tõesti sündinud» on, vaid jutustavaid seda edasi suure huvitusega, kui tõsiasi, nähtavasti ilma igasuguse järelkaalumiseta. Üle 10-aastased poisikesed hakkavad sagedamine muinasjutu imede üle järele mõtlema, nende tõsiduse juures kahtlema ja esinevad tihti küsimusega: «Ega see siis kõik tõi ole?»

Kui õpetaja neile selgeks teinud muinasjutu ilulise tähtsuse, siis tunnistavad nad muinasjuttu küll hea meelega lugemise vääriliseks, kuid siiski jäävad muinasjutud teiste raamatute varju. 10 kuni 12-aastastele poistele hakkavad rohkem huvitust pakkuma pikemad «armsad ja haledad lood», sentimentaalsed jutud ja ülepea jutud, mille kohta öeldakse, et nad on «liigutavad pisarateni», ja mille sündmustik rohkem reaoludele vastab, kui muinasjutu oma. Siin on kõige lugupeetavam, nagu selle sama vanuste tütarlastegi juures, «Jeenuveeva elulugu». 10—12-aastaste kestes on märgata poeg- ja tütarlastel rohkesti ühist maitset lugemisaine valikul. Siiski meeldivad sellevanustele poistele iseäranis hästi «Kavala Hansu» lood, kuna tütarlapsed sellesamas eas viimased täiesti tähelepanemata jätavad. Ka alla 10-aastased ning üle 12-aastased tüdrukud peavad «Kavala Hansu» viguritest õige vähe lugu. Kuid poeglaste enamus «Kavalat Hansu» kõige paremaks raamatuks ei pea. Kui poistelt küsida, kumb on meeldivam, kas «Jeenuveeva» või «Kaval Hans», siis vastab suurem hulk «Jeenuveeva» kasuks.

«Jeenuveeva eluloo» järele tuleb poeglastele 12-aasta vanuses, vahest varem, vahest hiljem, paremaks raamatuks Robinsoni lood. «Kaval Hans» jääb kaugemale selle varju. Robinsoni lugusid

hakatakse järsku palju nõudma, ilma et selleks õpetaja poolt kihutust oleks tehtud.

Imelikul viisil loevad 10—12-aastased poisikesed Robinsoni kõrval ka muinaisjuttu «Kullakedrajad», Eesti, Soome ja teisi muinasjutu raamatuid elavalt, kuna üksvahe, vähe varemalt, muinasjutte sugugi ei loetud. Esimesel astmel huvitavad poeglapsi rohkem Grimm'i ja Andersen'i muinasjutud. Siis langes huvi muinasjuttude vastu, vististe kahtluse pärast nende tõsiduse vastu. Hiljem aga, mõistes muinasjutu ilulist külge, hakkasid nad nende vastu uuesti huvitust tundma, siis aga loetakse rohkem Eesti ja Soome rahva muinasjutte. Nõnda on siin nähtav hingeeluline pööre, mis uut huvi tõstab muinasjuttude vastu.

«Kalevipoeg» meeldib 10—12-aastastele poeglastele kõigis aastastes peaaegu ühevõrra. Ta on igal ajal üks loetavamatest raamatutest.

Kui üle 12-aastastele tütarlastele täisealiste jutud ja isegi romaanid meeldima hakkavad, siis ei ole sellevanuste poeglaste juures seda mitte märgata.

Olen korraldanud paaril korral koolis ankeedi: «Missugune on minu kõige parem raamat?» Selle tegajärjed lähevad raamatute loetavusega ja nõudmistega peatõugu ühte. Iseäranis huvitav oli selle juures tähele panna, et ükski tütarlaps kordagi «Robinsoni» kõige paremaks raamatuks pole nimetanud. Niisamuti pole ma seda poiste hulgast ainustki korda «Lastelehe» kohta leidnud. T. Uustalu «Laste Kalevipoega» on kõige nooremad tütarlapsed ainult 2 korda kõige paremaks nimetanud, P. Orgi «Kalevipoega» mitte kordagi. Üle 14-aastaste laste kohta minu tähelepanekud ei ulata.

Lasteraamatukogude jaoks pole meil soovitatavate raamatute nimekirju. Eesti Kirjanduse Seltsi poolt on Vene valitsuse ajal mingisugune lasteraamatukogude nimekiri kokku seatud, kuid see on äärmiselt puudulik ja ühekülgne. Ka kannatab ta palju selleaegse valitsuse poliitika mõjul. Lasteraamatukogude asutamisel oleks aga niisugune soovitatavate raamatute nimekiri üliväga tarvilik. Selle kokkuseadmisel peaksid kõik asjast huvitatud õpetajad oma tähelepanekud ja arvamised avaldama.

Organisatsioonide teated.

Läänemaa Õpetajate Liidu kongress (aastakoosolek) 3. ja 4. jaan. 1921. a.

Kongressi avab Liidu esimees A. Pikberg. Juhatusse valitakse J. Uustalu, J. Kreek ja J. Berggren, sekretariaati — G. Alberg, J. Rebasov ja A. Pikberg.

1. Liidu juhatuse tegevusest annab aru A. Pikberg. Õpetajate ainelise seisukorra parandamiseks astunud sammudest on tagajärgi olnud 1. nov. 1918 kuni 1. juulini 1919 saamata jäänud palgavahede ja põhipalga kõrgendamise nõudmisel. Rahuloldavalt on lahendatud ka palga väljamaksmise küsimus. Juhatus on välja töötanud ja maakonnavalitsusele edasi saatnud valgustusainete normid ja algkooli õpiabinõude nimestiku. Väljatöötatud ja osakondadele kätte saadetud on ka Liidu kodukord. Kassa sissetulekud ja väljaminekud on 5419 m. 85 p. tasakaalus.

2. Osakondade tegevus on keerelnud peaasjalikult õpetajate ainelise seisukorra parandamise ja eneseharimise küsimuste ümber. Soovitatakse pöörata iseäralist tähelepanu sisemise organiseerimistöö peale.

3. 1921 a. sissetulekud ja väljaminekud seatakse 7000 marga peale tasakaalu. Sissetulekud saadakse liikmemaksudest, milleks osakonnad iga oma liikme pealt 50 mrk. Liidule maksavad.

4. Et põhikirja muutmiseks tarvilikku arvu liikmeid koos ei ole, jääb see küsimus järgmiseks kongressiks. Osakondadele soovitatakse, avarate tegevusvõimaluste loomiseks, iseiseivate ühingutena ennast registreerida. Ühingu põhikirjade ühtlustamiseks kohustatakse juhatust põhikirja kava välja töötama.

5. Õpetajate haridusküsimust arutades otsustatakse esineda sooviavaldusega, et eeloleval suvel korraldataks kutselistele õpetajatele 2—4-nädalased kursused, kus õpetatakse käsitööd ja joonistamist, võimaluse korral ka Eesti keelt ja laulmist.

6. Õpetajate organisatsioonidele soovitatakse koolipraktika ja eneseharimise küsimustes algatust oma peale võtta. Üksteise tööga tutvumiseks soovitatakse korraldada tutvuskäike. Tun-

nistatakse tarvilikuks õpilaste tööde näituste korraldamine õpiaasta lõpul.

7. Palgaküsimust arutades otsustatakse nõuda kõigi maakonnas töötavate õpetajate põhipalga kõrgendamist 500 marga võrra kuus, kunni uue palgaseaduse maksmapanekuni.

8. Võetakse vastu Liidu abikassa kodukord. Abikassast saavad liikmed ühekordist toetust 1000—2000 marga suuruses haiguse, surma ja sündimise juhtumusel liikme perekonnas.

9. Liidu juhatuse valitakse endised: A. Pikberg, Fr. V. Kruusmann, J. Kreek, A. Kalju, J. Kiindok, J. Knuut ja P. Valge.

Revisjoni komisjoni — J. Aljas, A. Pääbo, G. Alberg, Lemberg ja Joel Nyman.

Eesti Op. Liidu asemikkude kokku — A. Uksti, J. Uustalu, A. Kalju ja M. Küla.

Tallinna õpetajate selts.

Tallinna õpetajate seltsi aastakoosolek peeti ära 16. jaanuaril. Seltsil oli aasta jooksul sissetulekuid 94586,36 mrk, väljaminekuid 60988,22 mrk. Läänud aasta tegevuskava hõlpsamaks teostuseks asutati komisjonid ja sektsioonid. Töötati jõudu mööda õpetajate palkade kõrgendamise ja korralikult kättesaamise suhtes, astuti samme õpiabinõude muretsemiseks ja õpetajatele arstiabi saavutamiseks kergematel tingimustel. Seltsi kaastegevusel korraldati kongressnäitusega ja õpetajate päev, mitmed loengud ja ekskursioonid. Asutati õpetajate mälestuskapitaal, võeti osa riiklike mälestuspäevade pühitsemisest. Õpetajate koduks osteti Jägala mõisa elumaja. Seltsi kaasaitamisel on paljud õpetajad kõrgemasse palgajärku tõstetud. Ellu on kutsutud Tallinna õpetajate majandusühisus. — Liikmemaks 1921 a. peale määrati 32 healega 30 vastu kindlaks: I. järk — 360 mrk., II. järk — 300 mrk., III. järk — 240 mrk.

1921 a. tegevuskava oleks peajontes järgmine:

1) Kutseühidess puutuvate seaduste väljatöötamisest osavõtmine.

2) Teede ja abinõude otsimine, et kõik õpetajad seltsi liikmeks astuksid.

3) Õpetajate kongressist osavõtmine.

- 4) Kuukirja «Kasvatuse» toetamine.
- 5) Tarbeainete muretsemine Majandusühisuse*abil.
- 6) Kommisjonide ja sektsioonide tegevuse elustamine.
- 7) Opetajate kodu korraldamine Järgala mõisas.
- 8) Loengute toimepanek.
- 9) Soome keele kursuste korraldamine.
- 10) Opetajaile Uhis-Soome kongressist osavõtmise toetamine.
- 11) Opetajaile võimlemise ja muude kursuste korraldamine.

Rõuge õpetajad.

Rõuge õpetajate Ühingu piirides töötab 46 õpetajat: Neist ei ole senni 7 ühingu liikmed, kuna teised 39 küll ühingu liikmeteks registreeritud, kuid täidavad ühingu vastu oma kohustusi loiult. Nii on 9 liikmel 1920. a. liikmemaksiski maksmata ja registreerimise kaardid tagasi saatmata. Ühingu koosolekutest võetakse leigelt osa — kokku tuleb harilikult $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{4}$ ühingu liikmetest, needki mõnikord paaritunnilise hiljaksjäämisega, nii et õigel ajal ilmuvad ootama peavad. 23. I. 21. oli ühingu aasta peakoosolek. Liikmemaks määrati kavandatava uue palgaseaduse järkude järele — II järgule 400 marka ja III — 300 marka aastas. Asemikkude kogu liigetele määrati reisikuludeks igakordse sõidu eest 200 marka. Opetajate kongressist osavõtjate reisikulude katteks võeti 4000 margaline summa eelarvesse, posti ja kantselei kuludeks 900 marka, «Kasvatuse» toetuseks 200 m. ja ettenägemata kuludeks 460 marka. Peale selle liikmemaks maakonna ja keskliidule.

Organiseerimise küsimusest kõneles õpetaja A. Tuvikene, kes toonitas, et õpetajate visa koondumine oleneb ära nende kirjust kogust; on palju ajutisi õpetajaid, kes oma puudulise ettealmistuse tõttu kauaks sellele põllule ei mõtle jääda.

Juhatusesse valiti: Saar — (vana), Kütt — (vana), Tuvikene, Pura ja Pihlapuu (uued).

Pärnumaa Õpetajate Liidu asemikkude kogu koosolek 30. jaanuaril 1921. a.

Koosoleku alguseks olid esitatud Sindi-Taali, Mõisaküla, Pärnu ja Jakobi

ühingud — 5 esitajaga ja 6 juhatuseliiget, kokku 11 osavõtjat.

Koosoleku avas esimees M. Madison, kes ka koosoleku juhatajaks valiti, protokolli kirjutas kirjatoimetaja J. Udikas.

1. Aruanne haridusministeeriumi nõupidamisest 19. detsembril 1920. a., mille A. Hansen pidi emte kandma, jäi ära, sest koosolek pidas selle ülearuks, kuna see ajalehtedes ilmunud ja seega kõigile tuttav.

2. Aruande õpetajate päeva ja keskliidu asemikkude kogu koosolekutest 3.—4. jaanuaril 1921. a. kandis ette J. Hansson. Seda ära kuulates, läheb koosolek päevakorras edasi.

3. Organiseerimise küsimus. Juhataja luges ette Jakobi rühma ettepaneku referaatkommisjonide loomisest rühmades, kes vastamisi käiks naabruses kihutustööd tegemas organiseerimise edustamiseks ja palub sellest Liidu kaudu teistele rühmadele teatada. Lähemaid seletusi selle ettepaneku kohta andis Jakobi rühma esitaja J. Klein.

Pärast läbirääkimisi otsustati ühingu-tele soovitada omavahel läbirääkimisesse astuda, ühiselt referaate korraldada, õpi-ja kasvatustöösse puutuvaid küsimusi harutada, kui ka organiseerimistööd teha, korraldades koosolekuid nii õpetajaile kui ka rahvale tähtsamate kooli-ja kasvatusküsimuste selgitamiseks.

4. Seisukoha võtmine maakonna valitsuse vastuse kohta õpetajate palkade ja varustamise asjus. Juhataja luges ette maakonna valitsuse kirja, milles teatatakse, et maakonna poolt on igale õpetajale 250 m. kuus palka ehk varustuse abiraha juurde lisatud, ettepanek varustuse asjas aga tagasi lükatud. Peale selle tutvustas juhataja koosolijaid riigiteenijate varustusnormidega. Pärast pikemaid läbirääkimisi otsustas koosolek: Maakonna nõukogu otsust mitte rahuldavaks lugeda, kuid silmas pidades, et uus palgaseadus praegu Riigikogus teoksil on ja uue maakonna nõukogu valimine välja kuulutatud, jääb Liit esialgu äraootavale seisukohale.

5. Juhatusese asemikkudeks valiti ühel häälel: 1) Kuusik — Sindist, 2) Lieband — Pärnust, 3) Tamberg — Reiust, 4) Glück — Mõisakülast 5) Ruul — Pärnust.

Noorsoo liikumine

Üleskutse.

Opetajaskond on oma kongresside ja koosolekute otsustes mitmel korral toonitanud tarvidust noorsoo liikumist, kui tähtsat kasvatuslist tegurit toetada. Ja kohati on ta seda tegelikult teinudki. Nüüd seisab aga koolinoorsool haruldast ränk ülesanne ees — kevadise üleriiklise «Noorte Püha» korraldamine. See on hulljulge katse noorsool praegustes oludes niisuguse raske ülesande kallale asuda. Kuid kahtlemiseks ja kollitamiseks pole aeg. Esimesed sammud on juba astunud: peatoimkond valitud, kava välja töötatud ja laiali saadetud, luba Haridusministeeriumilt nõutatud jne. Ees seisab veel raskem töö: eeltööd kohtadel. Et pidustused üleriiklised, siis esinegu neil iga kool, millega keegi suudab. Esinemine nõuab aga eeltöid. Selleks vaja luua igal pool toimkonnad, kelle töö niivõrd ränk ja ülesanded suured, et noorsugu seilega vaevalt üksi toime saaks, ehk kui saaks, siis igatahes mitte tarviliselt hästi. Sellepärast pöörab Peatoimkond siinkohal tungiva üleskutsega kogu Eesti õpetajaskonna poole, selles töös kaasa aidata. Abi on vaja nii toimkondade moodustamisel kui ka nende tegevuses. Joonistuse ja käsitöö õpetajad valigu juba aegsasti oma õpilaste paremad tööd välja ja hoidku alles, et neid näitusel välja panna; lauluõpetajad kaalugu järele, kas poleks ehk võimalik oma laulukooriga üleriiklises laulupeol esineda; võimlemisõpetajad valmistagu oma õpilasi võistluseks ette jne. Tööd on niivõrd küllalt, et seda igale jätkub. Viivitada ei tohi enam päevagi.

Opetajad - kasvatajad! Üleriikline «Noorte Püha» on paras juhus näidata, et Eesti õpetajas- ja õpilaskond on ühine paremuse poole rühkiv kogu, ühiste sihtide, ühiste ideaalidega.

Kes Teist tahaks tagasi lükata noorsoo väljasirutatud käe?

E. Koolinoorsoo Keskliidu
«Noorte Püha» Peatoimkond.

**Eesti Koolinoorsoo Keskliidu
„Noorte Püha“.**

K - v a.

E. Koolin. Keskliidu «Noorte Püha» on kavatsatud järgmisel alusel:

1) Pidustused on üleriiklised ja peetakse Tartus. Osa võtma kutsutakse ka naabrite riikide noorsoo esitajad.

2) Pidustused peetakse Haridusministeeriumi loal kohe pärast õpitöö lõppu ja kestavad 3 päeva.

3) Pidustusist kutsutakse osa võtma nii aktiivselt kui passiivselt kõigi keskkoolide, neile õpikava poolst vastavate kutsekoolide ja kõrgemate algkoolide õpilased. Ka algkoolide õpilased võivad osa võtta, kui nad selleks soovi avaldavad, kuid nimelisi kutseid neile ei saadeta.

4) Pidustuste korraldamiseks ja eeskava sooritamiseks valis Tartu E. Koolin. Liit E. Koolin. Keskliidu ülesandel Peatoimkonna, mis jaguneb, vastavalt eeskavale, eritoimkondiks. Iga «Noorte Pühast» osavõtva kooli juures väljaspool Tartut tuleb luua alatoimkond (kus õppurühingud olemas, seal nende juures, kus mitte, seal klasside ja õpetajate nõukogu esitajaist), kes Peatoimkonnaga alalise ühenduses. Linnades, kus Koolinoorsoo Liidud olemas, oleksid alatoimkonnad viimaste juures.

5) Pidustuste läbiviimisel tahetakse töötada kõige ligemas kontaktis õpetajaskonnaga ja koolivalitsusega. Juriidilise vastutuse Peatoimkonna tegevuse eest võtab Tartu E. Koolin. Liidu Viilistlaste kogu enda peale.

Eeskavas on senni ette nähtud:

1) III. E. Koolin. Keskliidu (üleriikline) k o n g r e s s, kust osa võtavad saadikutena kõigi õppurühingute esitajad iga 50 liikme kohta 1. Päevakorras peale organiseerimisküsimuste referaadid: spordist, tehnikast, skoutismist, malemängust, karskusest, esteetilistest elementidest koolinoorsoos ja koolinoorsoo kultuurilisest ning seltskondlisest ülesandest.

2) S p o r d i o l ü m p i a a d (kestab veidi kauem enne ja pärast «N. P.») Eeskavas: võimlemine mees- ja naisgruppidele, vabad harjutused ja nende võistlus, üksik- ja grupivõistlused parredel, rekil ja hobusel, mängud, kergesport, hüpped, visked, veesport jne.

3) L a u l u p i d u. Esineb üleriikline õpilaste laulukoor, linnade ja koolide laulukoorid, orkestrid jne.

4) R o n g i k ä i k läbi linna spordiplatsile ja skoutide paraad. Võtavad

osa koolid, skoutid ja õppurühingud, igaüks oma lipuga.

5) Kirjandusõhtu. Esinevad õpilased oma ilukirjandusliste algupäranditega.

6) Õpilaste tööde näitus. Esitatakse igast koolist ja klassist paremad joonistused ja käsitööd. Peale selle väljaspool kooli tehtud joonistused, käsitööd, kollektsioonid jne.

7) Dramaatiliste ettekannete õhtu. Etendatakse mõni pikem näidend.

8) Segaaeeskavaga lõpupidu: laul (koorid ja soolo), muusika (orkestrid ja soolo), plastika, deklamatsioon jne.

9) Maleturniir.

Väljaspoolt Tartut tulijaile muretsetakse korterid ja tutvustatakse linna vaatamisvääriliste kohtadega.

«Noorte Püha» Peatoimkond.

Tartus, Riia t. 2.

Toimetusele tulnud kiri.

Rahvavalgustajate vastastikuse „valgustamise“ puhul.

A. O - o.

Maailmas pole midagi jäädavat. Ta pind lainetab ilmlõpmata. Kes vaob alla, kes kerkib peale... Igatüks aga tahab teisest kõrgemale pääseda. Sellest see alaline vaen. Sellest see hooplemine ja laimamine inim-seltskonnas.

On aga siiski olemas üks pind, mis peaks olema tasane, alaline, usaldusväärne. See on pind, kus juurdub, kus kasvab ja valmib meie noorsugu.

Selle pinna peegliselgust ei tohiks ükski juhuslik kivi puudutada ja tekitada murdlaineid, mis hävitaks alles nõrke, painduvaid kasve.

Siin peaksid kõik teed suunama Rooma. See Room oleks kõigi ületüdiselt tunnustatud inimkonna vooruste asupaik.

Ja teejuhtidel peaks olema üks püüd, üks siht, sest liig kerge on neid teekäijaid eksitada kord üksikult, kord hulga kaupa — ja ometi peaksid nad ju kõik kord Rooma jõudma...

Nii mõtleb valusalt iga erapooletu poliitilisest rühkimisest eemalseisja kasvataja, nähes ja kuuldes kõike, mis sünnib praegu meie kasvatuselaste hulgas. Ei leia enam ainustki ajalehe numbrit, kus jälle mõnda vastutaval kohal seisvat isikut ei puudutata, ei laimata, ei söimata, ei kahtlustata kõige alatumas.

On nimetatud üksteist vastastikku poliitilisteks klounideks, veiderdajateks,

rätseppadeks, mustasajalisteks, enamlikomissaarideks, okupatsiooni võimude jüngriteks, harimatuiks, demagoogideks, mõrtsukateks, röövliiteks. — Mis on veel jäänud nimetamata, et leksikon täieline oleks?

Küsiksime, kes on need, kes üksteist sarnase söimu ja laimu valinaga valavad?

Nad on kõigile tuntud (meie väikeses riigis näo järele, mütsi järele, naise-laste järele) koolijuhatajad, koolinõunikud, endised haridusministrid j. n. e., meie õpetajaskonna hulgas aga väga lugupeetud, enamasti vaiksed, tõsised, tööle andunud mehed.

Arvustus — vastastikune arvustus enese arvustuse kõrval — on ju üks tähtsam tegur koolitöö edendamiseks. Muidugi võib ka igal vilunud, tõsisel, auväärt kasvatajal leida suuremaid ja vähemaid väärsamme, mida kaastöötajail lubatav hukka mõista — ka avalikult koosolekuil, ajalehe veergudel, kui oletatakse küpsi ja teadlikke lugejaid ja kuuljaid.

Meie lastevanemail, kogu seltskonnal peab olema side kooliga; ei tohi siis ka temas esinevad väärnähtused nende eest varjatud olla. Kuid iga arvustaja peaks esile toodavaid süüdistusi kümnekordselt läbi kaaluma, kas nad kül-

lalt erapooletud, asjalikud ja tarvilised, et neist hulkasid kõnelema panna.

Olgu meil suuremaidgi süütegusid esindada avalikkusele, ei tohi me kunagi talitada üle pea-kaela. Sest halb, valimata arvustusviis on iseenesest ka suur süütegu.

Talitusviisi aga, mis meil kõne all, ei võigi enam koolitegelaste vastastikuks arvustamiseks pidada.

Siin nimetatakse tihti peale vastaseid mitte-pedagoogideks, kuid ollakse ise arvustades sagedasti ebapedagoog. Ei arvustatagi harilikult isikute teguviisi ja nende saavutusi, vaid isikuid endid, alates nende välimusest kuni diplomideni. Viimaste, s. o. diplomide, küsimus on meil iseäranis teravaks kujunenud. Imelik, just nüüd, kus kogu haritud ilm hakkab loobuma diplomide hindamisest tegeliku töö hindamise kasuks; kus kogu haritud ilm katsub võimalikult piirata eksamite ja «paberite» arvu. —

Missugune on teie koolis arenemise üldpind, kõlblus, edasijõudmine õpiainetes? Olete te ise eeskujuks õpilastele paremuse, hingelise kõrguse poole püüdmisses? Nii võiks küsida pedagoogilt, kui soovitakse teda hinnata, jättes hoopis kõrvaliseks, kelle poeg ta on, kust ta tulnud ja mis olnud.

Meie kõik teame, et ei tarvitse olla enamlased, kommissarid, riigikorra kukutajad j. m. kõik need, kes optantidena jõuavad kodumaale. Meie tõstame ja toetame aga kirulujutte ka sel korral, kui meil tegemist tüsedate, ennastsalgavate tööjõududega, asjatundjatega, eriteadlastega omal alal. Me teame, et meie hulgas ei olnud kümnet isikut, kes taandusid okupatsiooni aegu endisest või selleaegsete võimude poolt antud kohast. Kuid me leiame siingi liig sagedasti pinda üksteise silmas, ka sel puhul, kui me oma südametunnistus sugugi puhas pole veneaegsete inspektorite suhtes.

Meie kõik, diplomidega ja diplomideta, ei ole küllalt head ja kõlbulised oma kohtadele. Elu on uuenenud, meie

oleme aga enamasti veel vanad, kuid me püüame uuteks saada, — ja selle püüdmise suhtes arvustagem üksteist.

Pedagoogide töö seisab väljaspool erakondi. On ju inimlikud vourused ja nende arendamine igale ilmakorrale nurgakiviks. Nii peaksid olema kõik kasvatajad, — olgugi poliitiliselt vastarrinnas seistes, — solidaarsed omas ametkonnas. Viimane omadus kasvatab sisetsemist jõudu ja on üliväärtusline iseäranis nüüdsel läbimurdmise ajal, kus meie seltskond alles külm ja võõras koolile.

Mil viisil püüame aga meie oma ümbuskonna tuimust ja umbusaldust kooli vastu võita, iseäranis need meie hulgast, keda vastutusrikas koht seadnud laiemate ringkondade nähtavale? Loobitakse üksteist kividega. Saagu, mis saab! Erakondade vaheline närimine viiakse kasvatusregelaste hulka, vtiakse kooli.

Kool aga, kelle mõju pole veel suutnud ulatada koduni, läheb nüüd välja tänavale ja teeb oma tähtsamad tegelased ajalehe kangelasteks.

Pange tähele, millise muigega räägitakse ümberingi neist meestest, kelle töö kasvatusalal peaks äratama suurt lugupidamist.

Kõige kurvem on aga, et need muiged, niisama kui need sapiartiklid ulatavad ju viimase tilgani õpilasteni.

Halastage ometigi laste peale! Nad on ju kõik veel lapsed, ka kõige suuremad ja küpsemad nende hulgas. See on seesama pind, mille meie pidime hoidma tasaena, mille pidime kohandama kasvamiskõlbuliseks, mis pidi püsima tervena kõige haiglase käratsemise ja üksteise mahakiskumise kõrval.

«Opetaja peab olema individuaalne isik!» öeldi kord ühel õpetajate kongressil. Ajakirjanik-naljaha-mmas püüdis selle sõna ja teisendas teda «isikuliseks isikuks». Nüüd peaksime aga hüüdma: kust leiame haridustegelased, kes isiklikud ei ole!

Jõudis müügile

Perekonnaleht

„KODU“ nr. 2

Mitmekesine sisu, hulk pilta päevasündmustest, muu
— — — seas ministrite pildid jne. — — —

Üksik nr. 20. Mrk.

Saadaval ajalehe müüjatelt ja raamatukauplustest.
Tellimisi võtavad vastu kõik kodumaa postiasutused.
Hind kuus nummert (veerand aasta) ettetellides 100 mrk.

Pealadu „RAHVAÜLIKOOL“
TALLINNAS.

Tähtis koolivalitsustele, õpetajatele ja haridustegelastele.

Asutava Kogu poolt 7 mail 1920. a. vastuvõetud

„Avalikkude algkoolide seadus“

ühes

Vabariigi Valitsuse poolt 17. sept. 1920. a. vastuvõetud mää-
rusega seaduse elluviimise kohta.

Hind 30 mrk.; üle 10 eksempl. tellijaile à 25 mrk.

LADU Eesti Õpetajate Liidu büroos

TALLINNAS, Pikk tänav 54.

Kõnetraat 1463.

KASVATUSTEADUSLINE AJAKIRI

„KASVATUS”

ilmub Eesti Õpetajate Liidu väljaandel 1921. aastal

kahe osas :

1. Pool-kuukiri, mis ilmub iga kuu 15. ja 30. p. ja sisaldab lühemaid kirjutusi pedagoogilistest ja meetodilistest küsimustest, koolitöö ülevaateid Eestis ja välismaal, arvestusi koolikirjanduse alalt, organisatsioonide teateid ja haridusministeeriumi ametliku osa.

2. Teise osa moodustavad pikemad pedagoogilised ja meetodilised tööd, mis ilmuvad kaasannetena perioodilisele väljaandele üksikute raamatutena, kogusummas 24 trükipoognat. Neist ilmuvad käesoleval aastal :

1. Vaateõpetus (Kodulugu) II-tegelik osa.
2. Uuemad voolud kasvatusteaduses.
3. Töökool.
4. O' Shea, Aktiivsuse tähtsus kasvatuses.

„KASVATUSE” tellimishind kuus on :

ühes kaasannetega — 60 marka; ilma kaasanneteta — 40 marka.

===== Üksik nummer 25 marka. =====

Endised aastakäigud : 1919. a. — 90 marka, 1920. a. — 360 marka.

Vähemalt 10-ne aastakäigu tellijale 30% hinnaalandust.

Aadress : Tallinn, Pikk tän. 54. „KASVATUS“

Telefon 14—63.

Eesti õpetajate Liidu Juhatus.